

Õiguskantsler

Katrin Vellet
Kohtutäitur
info@vellet.ee

Teie 05.06.2023 nr

Meie 16.06.2023 nr 7-6/230643/2303276

Soovituse järgimine lapse elatisnõude täitmise asjas

Lugupeetud kohtutäitur

Täna Teid, et vastasite [soovitusele](#) ja et olete valmis oma eksimuse osaliselt heastama.

Kahju, et kohtutäitur ei pidanud põhjendatuks heastada oma eksimust täielikult.

Asja lahendamisel selgus, et kohtutäituri eksimuse tõttu ei saanud avaldaja laps elatisnõude katteks raha lapse isa kohustusliku kogumispensioni väljamaksest. Kuna kohtutäitur ei määranud nõude liiki korrektselt, jõudis nõue Pensionikeskuse infosüsteemi tavaarestina ja Pensionikeskus lähtus väljamakse tegemisel arestimisaktide järjekorrast (elatisnõue oli järjekorras teisel kohal).

Avaldaja ja Pensionikeskusega suheldes ning kirjavahetuses õiguskantsleri nõunikuga tunnistasite, et kõnealune nõue on lapse elatisnõue, mida täidetakse eelisjärjekorras. Nüüd olete aga asunud seisukohale, et eelisjärjekorras tuleb täita üksnes perioodilise elatise nõuet ning elatisvõlga ei peagi eelisjärjekorras täitma.

Sellise käsitlusega pole võimalik nõustuda.

[Perekonnaseaduse](#) (PKS) järgi on lapse elatise sisuks lapse ülalpidamise kohustus, mida täidetakse üldjuhul raha perioodilise maksmisega (PKS § 100 lg 1). Elatist on vaja selleks, et luua lapse kasvamiseks ja arenguks vajalikud tingimused. Raha puudumisel jäävad lapse vajadused rahuldamata (nii elatise maksmata jätmise kui ka lapsega koos elava vanema rahapuuduse tõttu).

Seaduse kohaselt tuleb kohtutäituril täita lapse elatisnõuded eelisjärjekorras ([täitemenetluse seadustiku](#) (TMS) § 8 lg 2, § 65 lg 4, § 119 lg 1).

TMS § 65 lõige 4 näeb ette, et lapse elatisnõude alusel tekkinud arestipandiõigus asub muudest arestipandiõigustest eespool, sõltumata arestimise ajast. See tähendab, et kui muidu seatakse arestipandid järjekorda vastavalt nende tekkimisele, siis lapse elatisnõude katteks tekkinud arestipandiõigus läheb järjekorras teistest ette. Seega on Riigikogu täitemenetluses eelistanud last teistele sissenõudjatele.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Elatisvõlgu saab põhimõtteliselt üksteisest eristada: üks on näiteks tagasiulatuv elatis kuni ühe aasta eest enne elatisnõude kohtule esitamist (PKS § 108), teine on elatisnõude esitamisest kuni kohtuotsuse jõustumiseni tekkinud võlg, kolmas on pärast kohtulahendi jõustumist tekkinud võlg ja neljas pärast täitemenetluse alustamist tekkinud võlg.

Teatud täitetoimingute tegemisel eristatakse perioodiliselt makstava elatise ja elatisvõla sundtäitmist. Selleks et perioodilise elatise sissenõudmist tõhustada, on Riigikogu ette näinud mitmeid erimeetmeid: näiteks piiratakse võlgniku õigusi, peatatakse tema lube jms (TMS § 177¹ jj). Nende erimeetmete kasutamine pole õigustatud näiteks siis, kui nõutakse sisse enne täitemenetluse alustamist tekkinud elatisvõlga ja võlgnik maksab elatist korrapäraselt.¹

Riigikogu pole aga ette näinud seda, et eelisjärjekorras tuleb täita üksnes perioodilise elatise nõudeid või et elatisnõude esitamisest kuni kohtuotsuse jõustumiseni tekkinud elatisvõlga või pärast kohtulahendi jõustumist (sh täitemenetluse ajal) tekkinud elatisvõlga eelisjärjekorras ei täideta vms. Täitemenetluse formaliseerituse põhimõtte tõttu ei saa kohtutäitur selliseid kaalutusotsuseid ka teha.

Eelisjärjekorras ei tule täita sellist elatisvõlga, mis on kohtu poolt välja mõistetud tagasiulatuvalt kuni ühe aasta eest enne elatishagi kohtule esitamist (PKS § 108 alusel). Võlgniku poolt tasumata jäänud perioodiliste maksete summa ei vasta PKS § 100 lõikes 1 toodud elatisnõude definitsioonile. Riigikohus on leidnud, et varem kogunenud ja täitmisele võlgnevusena esitatud elatisnõue on tavaline rahaline sissenõue (Riigikohtu 31.03.2011 määrus nr [3-2-1-14-11](#), p 11)².

Eelisjärjekorras tuleb aga täita sellist täitedokumenti, millega on mõistetud välja perioodiline elatis lapse ülalpidamiseks, sealhulgas selle lapse ülalpidamiseks, kes on täisealine, kuid omandab põhi-, kesk- või kõrgharidust või õpib kutseõppe tasemeõppes. Laps on õigustatud ülalpidamist saama mitte kauem kui tema 21-aastaseks saamiseni (PKS § 97 punktid 1 ja 2). Lapse ülalpidamiseks ette nähtud raha peab lapseni jõudma olenemata sellest, kas on teisi, sealhulgas varem täitmiseks esitatud nõudeid ja areste ning kas teiste nõuete täitmine on läinud edukalt.

Seega, kui täitmiseks on esitatud lapse elatise nõue, loetakse see esimesena esitatud nõudeks ja lapse elatisnõude täitmiseks arestimine loetakse esimesena toimunuks. See tähendab, et lapse elatisnõude täitmiseks tehtud arestimistoiming läheb kõikide teiste nõuete arestidest järjekohas mööda ja on alati esimesel järjekohal. Niisiis rahuldatakse lapse elatisnõue alati esimesena ja teised nõuded rahuldatakse vastavalt nende järjekohale alles pärast seda, kui lapse elatisnõue on täidetud.

Kõnealusel juhul ei ole kohtulahendis kui täitedokumendis välja mõistetud tagasiulatuvalt elatist kuni ühe aasta eest PKS § 108 alusel. Täitedokumendis on välja mõistetud perioodiline elatis lapse ülalpidamiseks alates elatisnõude esitamisest. Kohtutäitur on alustanud täitemenetlust lapse elatise nõudes. Kuigi kohtulahendiga määratud kohustust ei ole nõuetekohaselt täidetud ja on tekkinud elatisvõlg, ei saa sellest teha järeldust, et seda nõuet ei pea eelisjärjekorras täitma. Seega tulnuks kohtutäituril elatisnõude täitmisel olla hoolsam ja võtta tarvitusele kõik võimalikud abinõud, et nõuet täidetakse eelisjärjekorras.

Palun arvestage selles täiteasjas lapse huve ja kaaluge oma eksimuse heastamist täielikult. Ootan Teilt tagasisidet hiljemalt 22. juuniks 2023. Palun vastake ka avaldajale.

¹ Vt täitemenetluse seadustiku muutmise ning täitemenetluse seadustiku ja kohtutäituri seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse täiendamise seaduse 648 SE [seletuskirja](#).

² Selle kohtuasja kohaselt esitati kohtutäiturile täitmiseks kohtulahend, millega mõisteti avaldajalt sissenõudja kasuks välja elatusraha võlgnevus (s.t mitte perioodiline elatis lapse ülalpidamiseks).

Kui leiate, et lapse elatisnõude menetlemiseks tuleb seadust arusaadavuse huvides täpsustada (lisaks 01.01.2023 jõustunud muudatustele), võite oma ettepanekud esitada Justiitsministeeriumile. Samuti võiksite ministeeriumile teada anda kohtutäiturite erinevast praktikast. Ministeerium saab kaaluda, kas seaduste muutmise ja täiendamine on vajalik.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks:

- 1) Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda
- 2) avaldaja

Kristel Lekko 693 8443,
Kristel.Lekko@oiguskantsler.ee